

ТЕМА. Психологічні основи спілкування.

Особливості взаємовідносин медичних працівників і хворих. Особл. психолог. спілкування з пацієнтами в паліативній медицині та в надзвичайних ситуаціях

ПЛАН

1. Характеристика спілкування як форми діяльності людини, види спілкування.
2. Невербальні та вербальні засоби комунікації.
3. Компоненти спілкування, їхня характеристика.
4. Особливості спілкування з родичами хворого.
5. Клінічна класифікація типів хворих.
6. Психічний стан пацієнтів у терапевтичному, хірургічному, онкологічному відділеннях.
7. Особливості роботи медичного працівника з дітьми.
8. Взаємовідносини з хворими в акушерстві та гінекології.
9. Паліативна медицина, її мета, завдання.

1. Визначення поняття спілкування

Спілкування – складний процес взаємодії між людьми, що полягає в обміні інформацією, а також у сприйнятті і розумінні партнерами один одного.

Людина, що передає інформацію, називається комунікатором, що одержує її – реципієнтом.

В структурі спілкув. виділяють 3 взаємопов'язані сторони:

- *комунікативну* – проявляється в обміні інформацією між людьми;
- *інтерактивну* – організація спільної діяльності між людьми (кооперація і конкуренція);
- *перцептивну* – це процес сприйняття і розуміння людьми один одного.

Вербальні засоби спілкування

Вербальна комунікація використовує як знакову систему **мову**. Мова є явищем не тільки лінгвістичним, а й психологічним, естетичним і суспільним, вона охоплює всі сфери суспільного життя: науку, освіту, мистецтво та ін.

У суспільстві виокремилися різні види мови:

Внутрішня мова— це мова для себе.

Зовнішня мова — її ще називають усною, тобто та, яку чує людина, що перебуває поряд з вами.

Діалогічна або розмовна мова — мова щоденного вжитку, включає в себе діалектні та жаргонні вирази, що використовуються в певній місцевості або представниками певної професії чи виду діяльності.

Монологічна мова — промовляється однією людиною при звертанні до іншої (пояснення вчителя, відповідь учня, диктора).

Літературна мова — мова, що відповідає певним нормам і є свідченням мовної культури.

Штучні мови: азбука Морзе, мова глухонімих, шифри, комп'ютерні мови (завдяки яким відбувається спілкування людини з комп'ютером).

Письмова мова дає змогу спілкуватися з представниками минулих та майбутніх поколінь.

Невербальні засоби спілкування

Невербальна комунікація включає різні знакові системи: оптико-кінетичну, пара- та екстралінгвістичну, просторово-часову, контакт "очі в очі", які мають свої особливості.

Виділимо види невербальних засобів спілкування.

1. Візуальні:

- кінесика: рухи рук, голови, ніг, тулуба, хода;
- вираз обличчя, очей;
- поза, постава, положення голови;
- напрям погляду, візуальні контакти;
- шкірні реакції: почервоніння, збліднення, потіння;
- проксеміка (просторова і тимчасова організація спілкування): відстань до співрозмовника, кут повороту до нього, персональний простір;

- допоміжні засоби спілкування: підкреслення або приховування особливостей статури (ознаки статі, віку, раси);
- засоби перетворення природної статури: одяг, зачіска, косметика, окуляри, прикраси, татуювання, вуса, борода, дрібні предмети в руках.

2. *Акустичні:*

- паралінгвістичні (якість голосу, його діапазон, тональність): голосність, тембр, ритм, висота звуку;
- екстралінгвістичні: мовні паузи, сміх, плач, подихи, кашель, ляскіт.

3. *Тактильні:*

- такесика: дотик, потиск руки, обійми, поцілунок.

4. *Ольфакторні:*

- приємні і неприємні запахи навколишнього середовища;
- природний і штучний запахи людини.

До компонентів які сприяють розвиткові комунікацій належать:

1. Відчуття присутності, яке означає зустріч з іншою людиною в дуже широкому розумінні.
2. Вміння слухати.
3. Вміння сприймати.
4. Вміння проявляти турботу.
5. Розкриватись самому.
6. Співпереживати.
7. Бути щирим.
8. Поважати іншу людину.

Паліативна медицина

Паліативну допомогу можна розглядати, як медико-соціальний напрямок зусиль держави та суспільства, головною метою якої є підтримка якості життя людини в її фінальному періоді, максимальне полегшення фізичних та моральних страждань пацієнта та його близьких, збереження людської гідності пацієнта на порозі неминучого — біологічної смерті людини.

Пацієнтами, що потребують паліативної медичної допомоги, є особи з хронічними невиліковними хворобами (онкологічними, серцево- та нейросудинними, нейродегенеративними ураженнями головного мозку, пацієнти в термінальних стадіях туберкульозу, ВІЛ/СНІДу, цукрового діабету тощо).

«Ви маєте для нас значення, тому що ви - це ви. Ви маєте для нас значення до останньої миті вашого життя, і ми зробимо все можливе, щоб допомогти вам не тільки вмерти спокійно, але і жити, поки ви не помрете»

- *Сіслі Сандерс
Засновник Хоспісу Св. Христофора
Лондон, Англія*

Госпіс як нова форма медико-соціального закладу паліативної медицини визначено так: «Госпіс є державним медичним закладом для інкурабельних хворих, має на меті забезпечити їм паліативне (симптоматичне) лікування, підібрати необхідну знеболювальну терапію, надати медико-соціальну допомогу, догляд, психологічну підтримку родичів на період хвороби та втрати близького», *забезпечує прийнятну якість життя і достойний вихід з нього.*

Цілі спілкування медичного персоналу з хворим:

- заспокоїти пацієнта;*
- переконати його у тому, що здійснюються усі заходи для покращання його стану, і він не залишиться без допомоги;*
- розвіяти почуття невизначеності;*
- зосередити увагу хворого на позитивних моментах і можливих перспективах покращання стану;*
- допомогти у виборі оптимального рішення з питань лікування і догляду.*